

ÇOCUK GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: "TAŞ ATAN ÇOCUKLAR" SORUNU

Hakan AYDIN *

Veysel GÜNDÜZ **

ÖZET

Çocuk güvenliğinin sağlanması hususunda yerel yönetimlerin rolü ve katkısını ortaya koymayı amaçlayan bu makalede, yerel yönetimler ve çocuk güvenliği ilişkisi sosyal hizmetler, çocuk suçluluğu ve çocuk kayıpları çerçevesinde ele alınmıştır. Bu çalışmada 2004 yılından itibaren yerel yönetimler alanında yapılan düzenlemelerin, yerel yönetimlerin yapı ve fonksiyonlarındaki etkisi ve sosyal hizmet politikalarındaki yansımaları tartışılarak Türkiye'deki durum saptanmıştır. mevcut haliyle yerel yönetimlerin çocuk/gençlerin güvenliği ve riskli çocuklara yönelik veri toplama ve tespit çalışmaları ile ilgili olarak yeterli katkıyı sağlamaktan uzak olduğu kanaatine varılarak bu durumun yerel yönetimlerin idari, mali ve yapısal sorunlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, suç, güvenlik, çocuk, sosyal hizmetler, sosyal belediyeçilik.

ABSTRACT

The Role Of Local Administrations To Ensure Child Safety: The Problem Of "Children Throwing Stone"

In this article to be aimed to demonstrate the role and contribution of local administrations, the relationship between local administrations and child safety was examined within the framework of social services and child delinquency. In this article, the effect of some regulations in local administration being made since 2004 on the structure and functions of local administrations and reflection of these regulations on the social service policies were discussed, and this will give us the opportunity to see the situation in Turkey. In this article to be convinced that current form of local administrations were far from to provide sufficient contributions about identified studies and data collection involving child/youth safety and risk child. It was also recognized that this situation was due to fiscal and structural problems of local administrations.

Key Words: Local administrations, delinquency, security, child, social services, social municipality

* İçişleri Bakanlığı Sınır Yönetimi Mevzuatı ve İdari Kapasitesi Geliştirme, Uygulama Bürosu

** Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler A.B.D. Başkanlığı Yüksek Lisans Öğrencisi

GİRİŞ

Son günlerde çocuk güvenliğine ilişkin tartışmalar tüm ülkelerin ana gündeminde önemli bir yer oluşturduğu gibi Türkiye’de de “taş atan çocuk”lar bağlamında ülke gündeminde yer almakta, suça itilen çocuklar gazetelerin ve televizyon programların haberlerine konu olmaktadır.

Çocukların korunması hususunda Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Konusunda Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları), Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad ilkeleri), Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana) suça sürüklenen çocuklar açısından önemli uluslar arası belge ve sözleşmelerdir. Bilindiği gibi tüm bu belgelerde çocuğun yüksek yararı, çocuğun toplumla bütünleşmesi ve cezanın en son çare olması vurgulanan temel özelliklerdendir.

Ülkemizdeki yasal çerçevede çocuğun nasıl tanımlandığı dendiğinde temelde iki kanun akla gelmektedir. Bunlar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)’dur. Bununla birlikte 3717 Sayılı Terörle Mücadele Yasası’ndaki bazı düzenlemelerden de çocukların etkilendiği bilinmektedir.

ÇKK ile getirilen modern yaklaşım çocuğun bir suçu işlediği yönünde değil, bir suça başkaları tarafından sürüklendiği yönündedir. Bu yaklaşım, çocuğu suç işleyen bir suçlu olarak görmeyip onun suça sürüklendiğini temel ilke olarak ele almakta, bir anlamda fail çocuğu da suç mağduru konumunda kabul etmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da suça sürüklenen çocuğun cezalandırılmasını değil korunmasını, suçtan ve onu suça sürükleyen çevreden uzaklaştırılmasını temel amaç edinmiştir (Aydın ve Ergenç, 2009: 17).

Yerel yönetimler, belde halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, dolayısıyla topluma karşı çeşitli sorumlulukları bulunan kamu kurumlarıdır. Bu sorumluluk çerçevesinde yerel yönetimler, kararlarını toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun şekilde almak zorundadırlar. Bu nedenle toplumun yapısını, temel ihtiyaçlarını ve önceliklerini tanımak, en kısa sürede ve istenen düzeyde bunlara cevap vermek, etkin yönetimin bir gereği olmaktadır (0-18.org, 2010).

Günümüzün önemli sorunlarından birisi de kuşkusuz çocuk güvenliği olgusudur. Türkiye’de son yıllarda kayıp çocuk vakalarının giderek artış göstermesi, çocuk suçluluğu ve çocuk istismarındaki artış toplumsal bir tedirginliğe sebep olmuştur. Her aileyi tedirgin eden bu sorun nedeniyle de önemli ve çözümü acil bir konu hâline gelmiştir. Nüfusun önemli bir kısmının çocuk ve gençlerin oluşturduğu Türkiye’de, çocuk güvenliğinin sağlanması hususundaki çalışmalar bu sebeple her geçen gün daha da önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, yerel yönetimlerin çocuk ve gençlere yönelik görev ve sorumlulukları çerçevesinde çocuk güvenliği olgusu değerlendirilecek, yerel yönetimlere ilişkin yapılan son yasal düzenlemelerde konuyla ilgili bahsedilen sorumluluklarına değinilecektir.

1. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Ulusal Ve Uluslararası Alanda Yapılan Hukuki Düzenlemeler

Dünya genelinde artmakta olan çocuk suçluluğuna karşı devletler (merkezi ve yerel yönetimler olarak) farklı önlemler almaktadırlar. Çocukların suç işlemesine sebep olacak nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik bu çalışmaların başarısı ilk başta sorunların tespitine, alternatif çözüm yollarının bulunmasına, en makul ve uygulanabilir çözümün uygulanmasına bağlıdır. Bu ise yönetim anlayışlarında bir takım değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olacaktır (Ünlü, 2009).

Günümüzde yerel yönetimler sınırları içinde yaşayan birey, grup (aile) ve toplulukların üç farklı kaynaktan gelen ve müdahale edilmedikçe derinleşen sosyal sorunlarıyla yakından ilgilenmek durumundadır. Temelde toplumsal, ekonomik ve yönetsel sistemin işleyişinden kaynaklanan, özellikle büyük kentlerde erken müdahaleyi gerektirecek ölçüde derinleşen yoksulluk, işsizlik, dilencilik, madde bağımlılığı, sokak çocukları, çocuk istismarı ve çocuk suçluluğu v.b. sorunlardır ki, bu sorunların çözümünde merkezi yönetimlerle birlikte yerel yönetimlerin de vazgeçilmez bir rolü bulunmaktadır.

Çocuk suçluluğu veya sokak çocukları gibi sorunlar yerel yönetimlerin hizmet alanını oluşturan şehir merkezlerinde ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun olumsuz etkileri de yine ağırlıklı olarak şehir merkezlerinde görülmektedir. Dolayısıyla soruna yönelik önleyici müdahaleler hususunda merkezi yönetimden kaynaklanan bürokratik engellerin önüne geçilmesi, yerinde ve en yakın birimlerce önleyici yönde müdahale edilmesi çözüm konusunda etkinliği arttıracaktır. Bu sebeple ulusal ve uluslararası alanda yapılan düzenlemelerde çocuğun yaşadığı çevreye en yakın birimler olan yerel yönetimlere çocuk güvenliğinin sağlanması ile ilgili olarak görevler verilerek yerel yönetimler sosyal politikaların yerine getirilmesinde aktif olarak rol almışlardır.

Nitekim Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 29 Kasım 1985'te kabul edilen Pekin- Beijing Kuralları (Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkındaki Asgari Standart Kurallar), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 14 Aralık 1990 tarihinde kabul edilen Havana Kuralları (Özgürlüğünden Yoksun Birakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları), 22.11.2007 tarihli ve 5717 sayılı Uluslara-

rası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Yön ve Kapsamına Dair Kanun gibi uluslar arası düzenlemelerde suça sürüklenen ve kaçırılan çocuklara ilişkin suçun ortaya çıkmasını önleyici, çocuğun sağlıklı bir ruhsal ve fiziki gelişimini sağlayıcı, özel bir yargılama ön gören yapı genel hatları ile ortaya konularak bu doğrultuda yerel yönetim kuruluşlarının önemine vurgu yapılmaktadır.

Bununla birlikte yürürlüğe giren ulusal düzenlemeler ile Türkiye’de, hapis cezasına seçenek olarak para cezası dışında seçenekler öngören 5237 sayılı TCK(Türk Ceza Kanunu), adli kontrol tedbirlerini öngören 5271 sayılı CMK(Ceza Muhakemesi Kanunu), çocuklar için denetimli serbestlik hükümlerini öngören 5395 sayılı ÇKK’nun(Çocuk Koruma Kanunu) ve şartla tahliye sonrası hizmetleri düzenleyen 5275 sayılı kanunun gereklerinin yerine getirilmesi için Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile suçtan mağdur olan kişilerin korunması amacıyla Koruma Kurulları oluşturulmuştur. Koruma kuruluna belediye başkanı veya görevlendireceği yardımcısı da katılmaktadır. Nitekim Türkiye, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile ikincil mevzuatında çocuk kavramını yaşa bağlı olarak belirleyerek uluslararası hukuka uygun bir düzenleme getirmiş böylelikle bu alanda çok önemli bir aşama kaydedilmiş, çocukların korunmasının toplumsal bir sorumluluk olduğu gerçeği realize edilerek, uygulamada yaşanan bazı sıkıntılara karşın çocuk haklarının korunmasında bir basamak atlanmıştır.

ÇKK ile getirilen modern yaklaşım çocuğun bir suçu işlediği yönünde değil, bir suça başkaları tarafından sürüklendiği yönündedir. Bu yaklaşım, çocuğu suç işleyen bir suçlu olarak görmeyip onun suça sürüklendiğini temel ilke olarak ele almakta, bir anlamda fail çocuğu da suç mağduru konumunda kabul etmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da suça sürüklenen çocuğun cezalandırılmasını değil korunmasını, suçtan ve onu suça sürükleyen çevreden uzaklaştırılmasını temel amaç edinmiştir.

Çocuk Koruma Kanunu’nun 3. maddesine göre de, suça sürüklenen çocuk (ÇKK, 2005: mad/3) kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade etmektedir.

İlgili maddede, kanunlarda suç olarak kabul edilen eylemi gerçekleştiren çocukları, “suç işlemiş çocuk”, “suç işleyen çocuk”, “suçlu çocuk” gibi ifadeler altında gruplandırmak yerine, çocuğun suç olarak tanımlanan eylemi gerçekleştirmesinde, iradesi yanında veya tamamen bunun dışında, dış etkenlerin ve sebeplerin varlığını kabul eder bir anlayışla “suça sürüklenen çocuk” ifadesi kullanıldığı görülmektedir (Balo, 2009: 188).

Nitekim TCK'nın 38'inci maddesi gereğince başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılmakta, üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuzu kullanmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar arttırılmaktadır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde ise, bu fıkra hükmüne göre cezanın arttırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmamaktadır (Balo, 2009: 131).

Ancak çocukların korunmasına ilişkin yapılan hukuki düzenlemeler tek başına sorunun çözüme kavuşturacağını beklemek olanaksız olduğundan çeşitli kamu kurumlar tarafından da koruyucu ve önleyici tedbirler alma gereksinimi ortaya çıkmıştır.

2. Türkiye'de Çocuk Suçları ve Nedenleri

Çocuğu suça yönelmesindeki etkenleri mikro ve makro şeklinde bir ayırma tabi tutabiliriz. Mikro düzeydeki etkenleri çocuk ve ailesi olarak ele almak mümkündür. Ergenlik dönemi ile birlikte çocuğun hızlı bir bedensel, ruhsal, sosyal gelişim ve değişim dönemine girmesi, okul, çocuğun akran grubu, çalışma yaşamı, çocuğun boş zaman olanaklarını değerlendirmesi, çocuğun ailesi tarafından kabul veya reddedilmesi, aile içi ilişkilerin niteliği, ana baba tutumları, disiplin biçimleri, çocuğun aileye bağlılığı, rol modelleri gibi faktörlerin suç davranışı ile ilişkisi bugün araştırmalarla kabul edilmiştir (caginpolicisi.com.tr, 2010).

Makro düzeyde ülkenin sosyal ve ekonomik politikaları, göç, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı, medya (Acar, Cankurtaran Öntaş, 2003: 299), sosyal refah sistemi, adalet sistemi vb. sistemlerin rolü ve yeri suç davranışının ortaya çıkması açısından önemli etkenlerdir.

Ancak bu unsurların tek başına çocukların suç işlemesinde etkili olabileceğini söylemek mümkün olmadığından Türkiye açısından bölgesel farklılıkların, sosyo-ekonomik veya kültürel etkenlerin (töre cinayetleri v.s.), göç ve terör gibi olguların etkisi de göz ardı edilmemelidir.

Genel olarak bakıldığında Türkiye'de suça sürüklenen çocuklar bakımından karşılaşılan en yoğun suç türü mala karşı suçlar olup bunlar arasında da hırsızlık suçları ön plana çıkmaktadır. Çocukların içinde buldukları sosyal ve kültürel çevrenin yaklaşımları ile ekonomik yoksunlukları onları suça sürüklemektedir. Tüketim toplumunun yarattığı özendirmeler karşısında korumasız ve ekonomik yoksunluk içinde bulunan çocuk bu yönlendirmeler sonucunda oluşturduğu ihtiyaçlarını gidermek için suça başvurabilmektedir (Aydın, 2008: 18). Çocuklar, kendi yaşamını sürdürmek için hırsızlık yapabildiği gibi, yetişkinlerin kendilerini suça sürüklemeleri sonucu da hırsızlık yapabilmektedirler. Ceza ehliyetleri olmadığı için çoğu kere yetişkinler tarafından oluşturulan çetelerin

içine dahil edilerek adeta suç makinesi olabilmektedirler. Eylem sırasında şüphelilerin malı ele geçirme pahasına vücut dokunulmazlığı konusunda acımasız bir tavır sergiledikleri de sıkça yaşanan durumlardandır.

Bundan sonra kasten yaralama suçları çocuk suçluluğunda ikinci sırayı almaktadır. Türkiye’de var olan şiddet kültürü çocuklarımızı da içine almaktadır. Evde, okulda, sokakta, işyerinde, medyada şiddeti gören, şiddete maruz kalan çocuk şiddeti öğrenmekte ve bir süre sonra maruz kaldığı şiddetin uygulayıcısı durumuna gelebilmektedir. Yağma, kasten öldürme ve öldürmeye teşebbüs ile cinsel istismar suçları gibi ağır cezalı suçlar çocuklar bakımından sayısal bir ağırlık ifade etmese de bu suçların niteliksel ağırlığı nedeniyle dikkate alınması gereken suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2008: 19). Nitekim Türkiye’de de çocuklar tarafından işlenen suçların büyük bir kısmı örneğin adam öldürme, kız ve kadın kaçırmaya, hırsızlık, gasp v.s. suçlar o bölgelerdeki toplumsal değerlerin ve ekonomik koşulların etkisi altında işlenen suçlardır.

Öte yandan ceza infaz kurumlarında bulunan çocuklara ilişkin istatistiklerde hükümlü/hükümsüz çocukların eğitim durumlarına bakıldığında birçoğunun okuma-yazma bilmeyen, okur-yazar olup bir okul bitirmeyen ya da ilköğretim mezunu oldukları da görülmektedir (cte.adalet.gov.tr, 2009). Zorunlu temel eğitimi alamayan, alsalar bile iyi ve kaliteli bir eğitime sahip olamayan, okul sonrası saatlerini iyi bir şekilde değerlendiremeyen çocukların suça sürüklenme bakımından risk grubuna girdiği bilinmektedir.

Bununla birlikte Türkiye’de son dönemde yeni bir suça sürüklenen çocuk tipi ortaya çıkmıştır. 18 yaş altında, büyük çoğunlukla psikolojik bozuklukları olan, eğitimsiz, amaçsız gibi belirgin özellikleri olan çocuklar ülke gündemini sarsan cinayetlerin faili durumdadırlar. Rahip Santora ve Hrant Dink cinayetleri gibi suçların çocuklara işletilmesi organize suçlara örnek olarak verilebilir (Aydın ve Ergenç, 2009: 77).

Mala karşı işlenen suçlarda oluşan organize yapılanmalarda da (kap-kaç, gasp çeteleri v.s.) yine çocukların istismar edildiği net olarak görülmektedir.

Çeteler ve örgütler çocukları ve gençleri propagandaları ile kolaylıkla suç oluşumlarının içine çekebilmede, onların ulaşamadıkları birçok imkânı onlara sunarak, sosyal ve ekonomik sıkıntıların yaşandığı bölgeleri kendileri için bir potansiyel eleman kazanma alanları olarak değerlendirmektedirler. Çocukların yaşlarının küçük olmasından dolayı işledikleri suçlardan yeterince cezalandırılmaması, organize çetelerin çocukları kapkaç ve gasp olaylarında kullanmalarına yol açmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında sokak çocuklarına yönelik yürütülen etkinliklerin önemi bir kez daha ortaya çıkmakta ve bu soruna köklü ve yerinde bir çözüm bulunmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Cumhuriyet Gazetesi, 2004).

Nitekim Türkiye’de ve dünyanın değişik yörelerinde çocuklar, erişkinler tarafından kurgulanan değişik boyuttaki terör eylemleri sonrası, fiziksel ve ruhsal yönden ileri derecede örselenmekte; bu eylemler karşısında gerek kendi fiziksel, bilişsel ve ruhsal donanımları yeterli olmadığından, gerekse zaman zaman ana/babaları da, olayla baş etme, yol gösterme, koruma, yetiştirme yönünde yetersiz ve çaresiz kalabileceğinden, çok yoğun bir korku, güçsüzlük ve ne yapacağını bilememe duyguları yaşayabilmektedirler. Böylesi bir baskı ve terör sürecinde yaşamak durumunda kalan çocuklarda kendini savunma, kendini aktarma, haksızlıklar karşısında direnebilmek üzere kendi iç güçlerini işleme sokma gibi benlik işlevleri sağlıklı çalışmamaktadır. Bu tür şiddet içeren deneyimlerin sıkça yaşandığı toplumlarda yaşayan çocuk ve gençlerin ileride edilgen, ürkek, bağımlı, sömürüye açık ve silik birer yetişkin oldukları ve kimliksiz toplumlar oluşturdukları gözlenmektedir. Buna ek olarak, çocukluğunda ezilmiş, şiddetin, terörün acımasızlığını yaşamış; bu tür deneyimlerle yoğrulmuş bireylerden oluşmuş toplumsal yapılanmalarda, şiddet ve baskı bir çeşit toplumsal zorunluluk ve yaşam tarzı olarak belirlenmiştir (Gökler, 2001: 63).

2.1 İç Göç ve Terör Kapsamında Suça Sürüklenen Çocuklar

Türkiye’de 31 Temmuz 2009 itibariyle cezaevlerinde toplam 2 bin 725 çocuk bulunmaktadır. Ceza infaz kurumlarında bulunan çocuklardan bin 946’sı tutuklu, 460’ı hükmen tutuklu ve 319’u ise hükümlüdür. Ceza infaz kurumlarında bulunan çocuk sayısında 511’le İstanbul ilk sırada bulunurken 270’le İzmir ikinci sırada, 260’la da Adana üçüncü sırada yer almakta, Diyarbakır’da ise 109 çocuk cezaevinde bulunmaktadır. Yine 2008 yılında Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerine 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile ilgili açılan dava sayısı 11, sanık sayısı da 27’dir (radikal.com.tr, 01.03.2010).

Bu çocukların en belirgin özelliği Büyükşehirlere göç eden gelir-eğitim-sağlık bakımından yoksul ailelerin çocukları olmalarıdır. Örneğin, İstanbul’daki sokak çocuklarının yarıya yakınının bu bölgelerden geldiği, İzmir’de bu bölgelerden gelen çocukların çocuk suçluluğuna katılım oranlarının diğer bölgelere göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır. (İstanbul’da yapılan bir araştırmada bu çocukların % 44,1’inin Türkiye’nin Doğu bölgelerinde doğduğunu ortaya koymuştur) (Ögel, Yücel ve Aksoy, 2007: 9).

Türkiye’nin yaşadığı ekonomik değişim ve terör sorunu yoğun iç göç hareketlerini de beraberinde getirmiştir. Daha iyi bir yaşam kurmak umuduyla büyük kentlere göç eden aileler büyük bir travma ile karşılaşmıştır. Bu ailelerin çocukları geldikleri kırsal kesimin çoğu dine ve geleneğe dayalı değerler sistemini terk etmekle birlikte geldikleri kentin içerdiği kentsel değerler sistemini ya tanımamakta ya da benimsememektedirler. Göçe maruz kalan birçok aile de ailenin geçimini küçük yaşlardaki çocuklar sağlamaktadırlar. Okul yaşlarında

olan çocukların tam ya da yarı zamanlı işlerde çalışması eğitimlerini doğrudan etkilemektedir. Bir kısmı aileleri okul masraflarını karşılayamadığı için okula gidememektedirler. Aile reislerinin daha önce çocuklarını okula gönderebiliyor-ken göçten sonra ekonomik koşullar yüzünden gönderemedikleri, en önemli sorunlarından birinin çocuklarının eğitimi olduğu bilinen bir gerçektir.

Bu çocukların okul sonrası vakitlerini geçirebilecekleri etüt merkezleri, sosyal ve kültürel faaliyet ve spor ve oyun olanları, beceri ve hobi kursları gibi sosyalleşeceği ortamlar oluşturulması hususunda ise başta belediyeler olmak üzere yerel yönetim kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Çünkü sosyal veya ekonomik nedenlerle yoksunluk içerisinde olan ailelerin yeterli imkanı bulunmamaktadır.

Özellikle 1990'lı yıllarda Türkiye'de göç hareketlerinde önemli değişiklikler olmuş, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nden batıya ve şehir merkezlerine doğru iç göç yaşanmıştır. Diyarbakır Barosu'nun Raporuna göre 1990–1997 yılları arasında 3 bin 211 köy ve mezra boşaltılmış, 3 mil n kişinin kırsal kesimden kent merkezlerine göç ettiği vurgulanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Raporuna göre ise, boşaltılan köy ve mezra sayısı 3 bin 688'dir (radikal.com.tr, 06.06.2010). Sonuç olarak da zorunlu göç yaşayan erkek, kadın ve çocukların önemli ekonomik, toplumsal ve politik sorunlara yol açmakla birlikte geleneksel aile yapısı da değişmekte, uyum güçlükleri ortaya çıkmaktadır.

Diğer bir ifade ile "sosyal yapı değişimleri" neticesinde çocuk suçluluğunun arttığı bir gerçektir (Kongar, 1979: 58).

Ancak suça karışan çocuklar sadece aileleri ile birlikte büyük şehirlere göç eden çocukların arasından çıkmamaktadır. Son yıllarda Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinden topladıkları çocukları kapkaç ve gasp suçlarında kullanan birçok çetenin ortaya çıkarılması, bu grupların organize bir şekilde çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Çocukların yaşadığı bütün bu olumsuzluklar yasadışı oluşturmalar için büyük bir istismar alanı teşkil etmektedir. Çocukları suça yönlendirip çeteler halinde çalışan grupların yanı sıra yasadışı örgütlerin de çocukları kendi amaçları için organize edip suç unsuru olarak kullandıkları görülmektedir. Özellikle terör örgütü PKK'nın, yasadışı toplantı ve gösterilerinde çocukları ön plana sürerek sempati toplamaya çalıştığı, Filistin'deki çocukların İsrail askerlerine karşı direnişini taklit ederek eylemleri meşrulaştırmayı hedeflediği gözlenmektedir. Özellikle bölücü örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanışını protesto için yapılan gösterilerde kadın ve çocukların yoğunlukla ön plana sürüldüğü görülmektedir (Dikici, 2007: 230). Nitekim 18 yaş altı çocukların yalnızca terör örgütleri tarafından değil bazı politik grup ve partiler tarafından başta Nevruz olmak üzere bazı eylemlere katılmalarının teşvik edildiği ve kitlesel gösteri yürüyüşlerinde dezavantajlı kesimi yansıtan çocukların ön saflarda kullanıldığı görülmektedir.

Yaşadığımız ekonomik değişim ve terör sorunu yoğun iç göç hareketleri neticesinde kentlere göç eden aileler bir hayat kurma çabası içine girdiklerinden bu süreçte çocuklarını ihmal edilmesi, kırsalda denetimleri altında olan çocuklarını komşu, akraba, arkadaş, v.b. mekanizmalarla toplumsal denetim altında tutacak sosyal yapıyı bulamaması, yine özel bir ilgi isteyen çocuklarının karşılaştığı sorunlara karşı nasıl davranılması gerektiği konularında yeterli bilgi sahibi olamamaları ve zaman zaman ebeveynlerin kasıtlı olarak çocuklarını suçta kullanmaları gibi hususlar başlı başına bir sorun teşkil etmektedir.

Nitekim 1994 yılında İstanbul Kartal adliyesinde davalarına bakılan 15-18 yaş grubu çocuklar ile, İstanbul Çocuk Mahkemesinde davalarına bakılan 12-15 yaş grubu suçlu çocuklardır üzerinde yapılan bir araştırma neticesinde elde edilen bulgulara bakıldığında suçlu çocukların büyük bir kısmının, henüz ergenlik çağı içinde bulunan, % 28 gibi bir oranının hiç okula gitmeyen, sürekli olarak çalışmayan ve genellikle yoksulluk düzeyindeki ailelerden gelen çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ana-babaların eğitim düzeyinin de oldukça düşük olduğu, ailelerin önemli bir kısmının şehre kısa bir süre önce göç etmiş ve halen göçün getirdiği sorunları yaşıyor olma ihtimallerinin büyük olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çocukların % 73 gibi bir oranının işsiz olduğu, küçük yaşlarda birtakım nedenlerle yeterli eğitimden yoksun kaldığı ve çalışabileceği bir işi olmayan bu çocukların suça yönelmelerinde "boş zamanların" rolünü ortaya koyduğu, % 27 gibi düzenli veya geçici işlerde çalışan çocukların ailelerinin fakir olduğu ve gelir yetersizliği içinde buldukları anlaşılmış, yapılan araştırmalara göre çalışan çocukların % 98'inin aile geçimine katkıda bulunmak için çalıştıklarını tespit edilmiştir (Aytaç, 1994: 97).

Ülkemizin nüfusunun yüzde kırkıdan fazlası 18 yaşın altındadır yani çocuktur. Bu büyük nüfus miktarının önemli bir kısmı ise 12 yaşın altındadır. Yine önemli bir kısım nüfus örgün öğretim kapsamında okula gitmektedir. Tüm bunlara bakıldığında ülkemizde suç işleyen ve risk altında bulunan çocukların sayısının sanıldığından düşük olduğu görülecektir. Zaman içerisinde yapılan çalışmalar ile bu sayı giderek düşme eğilimindedir (Aydın, 2008: 17-19).

2.2. Çocuk Suçluluğunda Yeni Bir Boyut: "Taş Atan Çocuklar"

Son yıllarda Türkiye'nin belirli bölgelerinde ve büyük kentlerde meydana gelen yasa dışı gösteri ve yürüyüşlerde çocukların ön planda kullanılması, toplumsal eylemlerde çocukların öne çıkarılması da çocuklara yönelik yeni bir uygulama olarak karşımıza çıkmakta, konu kamuoyunda "taş atan çocuklar" olarak tartışılmaktadır.

Nitekim çeşitli kitlesel etkinliklerde terör örgütlerinin çocukları ve gençleri kullanarak istismar ettiği onları toplumsal olaylara katarak güvenlik güçleri ile

karşı karşıya getirdiği bilinmektedir. Bu şekilde ideolojilerini ve gerçek yüzlerini maskeleyip, çocukları masumane istek ve tepki eylemlerin içerisine çekmekte bilahare de asıl amaçları doğrultusunda kullanmaktadır (amasya.pol.tr, 2010)

Söz konusu gösteri/yürüyüş gibi eylemlerde çocukların kullanılmasında belli başlı sebepleri vardır.

Bu sebepleri ise;

- Çocukların ceza ehliyetinin olmaması veya az olması,
- Çocukların istenilen amaç doğrultusunda kullanılmasının yetişkinlere göre daha kolay olması,
- Çocuğunun bir yetişkine göre şüphe çekmemesi,
- Güvenlik güçlerinin çocuklara karşı güç kullanmayacağıın bilinmesi, nitekim eğer güvenlik güçleri tarafından çocuklara şiddet veya orantısız güç uygulandığında bu tür yasadışı yapılanmalar tarafından çocuklar üzerinden güvenlik güçlerinin veya devletin "despot", "zalim", "vicdansız" olarak nitelendirmek suretiyle meşruiyetinin sorgulanmasına veya etnik temel üzerinden zihin bulanıklığı yaratılması yönünde çeşitli basın ve yayın kuruluşlarının da katkısı ile bir propagandanın aracı olarak kullanılması,
- Yasadışı yapılanmalar tarafından "çocuk ve kadınlarımızla hep birlikte mücadele veriyoruz" mesajının hedef kitleye verilmesi,
- Gösteri ve eylemlerde çocukların kullanıldığında yasadışı yapılanmalar kendi içerilerindeki yetişkinlere "çocuklar dahi bu kadar cesurken sizler..."

şeklinde hatırlatmalarda bulunmaları gibi sebeplerle çocuklar terör örgütlerinin, siyasi ve ideolojik amaçlı legal/illegal yapılanmalar için birer cazibe merkezi haline gelmiştir.

Özellikle de iç barışı toplumsal olaylarla sabote etmek isteyen terör örgütleri ve uzantıları küçük yaştaki çocukları kullanmaktan çekinmeyerek vatandaş ile güvenlik güçlerini çocuklar üzerinden karşı karşıya getirmeyi, bir kaos ortamı oluşturmayı ve en önemlisi de halkın bir bölümünün devlete olan güven ve bakışını zedelemeyi hedeflemektedirler.

Nitekim söz konusu eylemlerde Devlet otoritesinin halk nezdinde temsilcisi konumunda olan güvenlik güçleri çeşitli yöntemler kullanarak (job, tazyikli su ile püskürtme, göz yaşartıcı gazlar, havaya ateş açma vb.) kanunsuz olarak yapılan bu toplumsal olaylara müdahale etmek zorunda kalmaktadırlar. Ancak bütün kontrollere, eğitime ve gösterilen özene rağmen, müdahale esnasında bir şekilde istenmeyen görüntüler zaman zaman ortaya çıkmaktadır. Bu durum da bir kısım basın ve yayın yolu araçları vasıtası ile propaganda aracı olabilmekte, gösteri ve yürüyüş gibi eylemler ile hedeflenen amaca söz konusu

istenmeyen görüntüler aracılığıyla ulaşılmaktadır. Dolayısıyla kolluk kuvvetleri klasik müdahale metotları ile terör örgütlerinin ya da illegal gösteri yürüyüşü yapanların toplumsal olaylar yoluyla öngördükleri hedeflerine ulaşmalarına engel olmakta güçlük çekmektedir. Söz konusu bu duruma uluslar arası çevreler tarafından getirilen eleştiriler ise olayın bir başka boyutunu oluşturmaktadır.

Bugün otoritelerce fiziksel, cinsel ve duygusal istismar şeklinde bir ayrıma tabi tutulan çocuk istismarına yeni bir boyut daha eklenerek çocuğun siyasi ve ideolojik amaçlara ulaşmak için kullanılması şeklinde ifade edebileceğimiz "çocuğun siyasi ve ideolojik amaçlı istismarı" ortaya çıkmıştır. Çocuk suçunun bireysel veya adi suç niteliğinden çıkarak organize suça dönüşmesi tehlikesi nedeniyle de dikkatler bu noktaya yoğunlaşmıştır.

Yapılan araştırmalarda terör örgütlerinin insan kaynağı olarak 14-25 yaş grubundaki çocuk ve gençleri kullandığı tespit edilmiştir (Bal, 2006: 68). Siyasi ve ideolojik gayelerle istismar edilen çocuklar ve gençlerin terör örgütlerinin eline düşmemeleri için ailelere, vatandaşlara, medyaya, sivil toplum örgütlerine, "Toplum Destekli Polislik Uygulamaları" ile güvenlik güçlerine ve çocuğa en yakın birimler olan yerel yönetimlere çok önemli görevler düşmektedir. Çünkü küçük yaşlarda suç işlemiş olan çocukların ilerleyen yaşlarda da suç işleme potansiyelinin yüksek olduğu göz önüne alındığında, problem büyük boyutlara ulaşmadan ivedilikle çözüm yolları aramak kaçınılmaz hale geldiği görülmektedir.

Bu nedenle özellikle dezavantajlı kesimlerin yoğun olarak yaşadığı kesimlerde çocukların içinde yetiştiği aile kurumunun desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla sosyal hizmet kurumlarına ve sosyal projelere ihtiyaç duyulduğu gibi "çocuğun yüksek yararı" ilkesine göre "cezalandırıcı değil, onarıcı" adalet sisteminin yerleştirilmesi gerekmektedir. Genelde sosyal hizmetler özel olarak çocuk suçluluğu ve sokak çocukları gibi alanlarda yerel yönetimler yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim kuruluşları, sivil toplum örgütleriyle birlikte ortak proje ve hizmetler yürütebilme olanağına sahip olduklarından bu potansiyellerini kullanmak zorundadırlar.

Ancak istatistiklere bakıldığında, çocuğun yararına bir çocuk adalet sisteminden bahsetmenin güç olduğu görülmektedir. Çocuk mahkemesi sayısı, bir hâkime bir yılda düşen dosya sayısı, yargılama süreleri, personel sayısı bu konu hakkında önemli ipuçları vermektedir. Son yıllardaki yasal ve örgütsel yapıdaki değişimlerle birlikte bu değişimlerin bir an evvel değerlendirilmesi açısından daha ayrıntılı araştırma ve istatistiklere ihtiyaç olduğu açıktır. Bu araştırmaların verilen hizmetleri değerlendirmeye ve kurum/kuruluşların ihtiyaç analizine yönelik araştırmalar olması, yeni politika, program ve hizmet düzenlemeleri yapabilmek açısından bilimsel bir temel sağlayacaktır (caginpolicisi.com.tr, 2010).

Bununla birlikte küçük yaştaki çocukların devletin silahlı güçleriyle karşı karşıya getirilmesi, kamu ve devlet mallarına zarar vermeleri insani ve vicdani bir sorgulamayı gerektirmektedir. Çünkü toplumun en hassas, zayıf ve kırılgan kesimini oluşturan çocukların farklı siyasal şiddet formlarını tecrübe etmeye zorlamak ve yönlendirmek hangi mantığın ürünü olduğu izaha muhtaçtır.

Üstelik bu çocuklar aslında Devlet mağduru değillerdir. Çocukları birinci derecede istismar eden terör mensuplarıdır. O yüzden, çocukları yargılamayın diye feryad edenlerin aynı hassasiyeti çocukları terör suçundan koruyun ilkesine bağlı olarak da göstermeleri gerekmektedir (Gezer, 2010).

Burada siyasi amaçlar uğruna çocukları sokağa dökmek, taş atmak, güvenlik güçleri ile karşı karşıya getirmek, tutuklanmak, yargılanmak, hüküm giymek, dağa çıkmak, ölmek, öldürmek şeklinde süregiden bir kısır döngü yaşanmaktadır.

Son otuz yıldır korku, şiddet, terör, acı ve ölümün kol gezdiği bir coğrafyada doğan, büyüyen ve yaşayan çocuklar elbette sıradan çocuklar değillerdir. Küçük yaşlarda duymaya başladıkları ölüm, işkence, terör, kayıp, infaz, hapis, ölüm kuyuları ve köy yakma hikayeleri; şahit oldukları siyasal olaylar ve çatışmalar onları zaman içinde birçok meselenin farkında olan siyasal özneler haline getirmektedir. Bu çocukların bir kısmı, köylerinin boşaltılması sonucu bölgedeki ve batıdaki illere göç eden ve buralarda yoksulluk ile pençeleşen ailelerden gelmektedir. Ancak onların bütün olayların farkında ve bilincinde olan ve düşünebilen özneler olmaları, küçük yaşlarında daha büyük ve ağır bedeller ödemelerini zorunlu kılmamaktadır.

Türkiye'deki yoğun iç göç, işsizlik ve yoksulluk sorununun asıl kaynağıdır. Suç işleyen çocuklara daha yüksek cezalar vermek veya bunları cezaevlerine göndermek sorunun çözümü değil sonucudur. Dolayısıyla çocuğu suça sürükleyen nedenleri ortadan kaldırılmadıkça da sorun çözülmeyecek, derinleşecektir. Çünkü zorunlu eğitimi alamayan, yeterince beslenemeyen, güvenliğini sağlayamayan, korunamayan ve uygun ortamlarda barınamayan, iş ve meslek sahibi olamayan bir çocuğun suça sürüklenme ihtimali günümüzde her zamankinden daha yüksektir.

Nitekim bugün göç, çarpık kentleşme, gecekondulaşma gibi suçun oluşması için ortam hazırlayan nedenlerin büyük bir bölümü doğrudan yerel yönetimlerin müdahale alanı içine girmekte, yerel yönetimler çocuk suçluluğunun artışında ve önlenmesinde birebir sorumlu olmaktadırlar.

3. Türkiye'nin Kayıp Çocukları

"Kayıp Çocuk" tanımından "ailesinin bilgisi dışında herhangi bir nedenle evden uzaklaşmış, kaçmış, kaçırılmış ve bu nedenlerle hayatı tehlike altında olan, kendisinden haber alınamayan 0-18 yaş grubu çocuk" kastedilmektedir (Başba-

kanlık, 2008: 4). Söz konusu tanımın 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda "Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk" olarak ifade edilen "korunma ihtiyacı olan çocuk" tanımı ile paralellik arz ettiği görülmektedir (Ç.K.K., 2005/3-a).

Dünyada her yıl 2,5 milyon çocuğun kaçırılarak satıldığı ve bunun yarısının da kız çocuğu olduğu tahmin edilmektedir. 90 milyon çocuğun sokakta yaşadığı günümüz Dünyasının, milyar dolarlık ticaret olarak da kabul edilen çocuk ticaretinin en önemli kaynağının, bazı Afrika, Balkanlar ve Güneydoğu Asya ülkelerinin olduğu belirtilebilir. Kaçırılan çocukların Batının gelişmiş zengin ülkelerindeki alıcılarına götürüldükleri iddia edilmektedir.

Nitekim konunun önemine binaen Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı 2008 yılında "Kayıp Çocuklar Raporu" hazırlatmıştır. Bu raporda Türkiye genelinde il il kaybolan çocukların sayıları verilmekte, çocukların korunmasına ilişkin uluslararası ve ulusal hükümler açıklanmakta, kaybolma nedenleri tartışılmakta ve alınabilecek önlemler belirtilmektedir. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'nın 2008 yılında yapılan bu çalışması konuya verilen önem bakımından önemli bir çalışma olarak değerlendirilmektedir (ihb.gov.tr, 2008).

Rapor'da (2008: 4) kayıp çocuklar üç bölüme ayrılmıştır. Birincisi, kendi rızası ile kaçanlar, ikincisi rızası dışında kaçırılanlar ve üçüncüsü de, istemeden de olsa yoksulluk gibi nedenlerle kaçan çocuklar olduğu ifade edilmiş, kaçan çocukların özenti, ebeveyn boşanması, kentleşememe gibi alt başlıklarına değinilmiş, kaçırılanların ise genelde çocuk ticareti, dilencilik ve cinsel sömürü gibi nedenleri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte hastalık, uyuşturucu, şiddet ve cinsel istismar gibi problemlerin kayıp çocukları bekleyen sorunlar olduğu tespiti yapılmıştır.

Bununla birlikte, 2009 yılı Ekim ayında seksen bir ilin çocuk şube müdürleri bir araya getirilerek İçişleri Bakanlığı tarafından Kayıp Çocuk Rehberi oluşturulmuştur. Bu rehberle, kayıp çocukların bulunması amacıyla yürütülecek iş ve işlemlerde standartlaşma sağlanması ve araştırmanın bütün boyutlarıyla gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca "kayıp çocuklar veri bankası" olarak nitelendirilebilecek ve on-line takibi sağlayacak olan Kayıp Çocuklar Ulusal Bilgi Sistemi Projesi Kurumlararası İşbirliği Protokolü, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı arasında imzalanmıştır. Söz konusu proje ile kayıp çocuklara ilişkin kurumlar arasındaki veri farklılıklarının ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Ancak çocuk kaçırma gerekçesiyle yakalanan suçlu sayısı ne kadardır, bu olaylardan kaçının organ mafyası, kaçının uyuşturucu ticareti, fuhuş, terör ve organize suç kapsamında gerçekleştirildiği hakkında elimizde sağlıklı veri tabanları bulunmamaktadır.

Diğer yandan çocuk kaybolma olayları üzerinden ülke güvenliğinin zayıfladığı, tehlike altında olduğu, sosyo-ekonomik düzeyin düştüğü yönünde iyi niyetten ve gerçeklerden uzak propagandaların farklı amaçlar doğrultusunda yapıldığı gerçeğinin de altı çizilmelidir. Nitekim bugün ABD, Kanada, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde kaybolan çocukların bulunabilmesi için kollarına saat takmak gibi yöntemlerin kullanıldığı bilinmektedir.

Dünyada kayıp çocuk riski yüzde 30, Türkiye’de ise bu oran yüzde 15’tir, ancak önlem alınmazsa Türkiye’deki riskin de büyüyebileceği düşünülmektedir (Başbakanlık, 2008).

Nitekim Türkiye’de son 10 yıllık verilere göre 1.657 kayıp çocuğun emniyet birimlerince aranmasına devam edilmektedir. Kayıp çocukların 1.462’si 13–18, 195’i ise 0–12 yaşları arasında bulunmaktadır. Bunların 1.095’i kız, 562’si ise erkek çocuğudur (zaman.com.tr, 2010). Bu çocuklardan 590’u sosyal hizmet kurumlarından(yurt, yuva v.s.) izinsiz olarak ayrılan ancak kayıp olarak nitelendirilemeyecek çocuklardır. Nitekim SHÇEK (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) Genel Müdürlüğü bünyesinde bakım ve korunma altında bulunan söz konusu çocuklar izinli olarak sosyal hizmet kuruluşlarından ayrılıp ailelerinin, yakınlarının yanlarına giden, ancak belirttikleri tarihte dönmediği takdirde, tedbir açısından, aranmak üzere emniyete başvurarak izinli olarak ayrıldığı bildirilen çocuklardır ki “kuruluştan(yurt/yuva) izinsiz ayrılan çocuk” statüsündedir (shcek.gov.tr, 2010).

Emniyet genel Müdürlüğü tarafından verilen bilgilere göre ortaya çıkan kayıp çocuk haritasına bakıldığında ise en fazla çocuğun kayıp olduğu ilk beş şehirden ilki olan İstanbul’da 211, sonrasında gelen başkent Ankara’da 169, İzmir’de 115, Mersin’de 105 ve Adana’da 72 kayıp vakası bulunmaktadır (beyazgazete.com.tr, 2010).

Mevcut durumda dikkat çeken hususlardan başında kayıp çocukların yaklaşık yüzde 88’i onüç-onsekiz yaş aralığında olması, cinsiyet açısından büyük oranda da kız çocuklarından oluşması ve göç alan büyükşehirde ortaya çıkması dikkat çekmektedir. Kayıp çocukların sadece yüzde 12’si ise sıfır-on iki yaş aralığında bulunmaktadır. Kayıp çocuklar içerisinde kız çocuklarının sayısındaki fazlalık cinsel istismar nedeniyle bu çocukların kaçırıldıkları ihtimalini güçlendirmektedir (Ayдын, 2010d: 101).

Öte yandan Başbakanlığın 2008 yılında hazırladığı kayıp çocuklar raporunda, kayıp çocukların çetelerin ve terör örgütlerinin kaskacında olduğu gerçeğini ortaya koymuştur. Raporda, bazı çete ve terör örgütlerinin, kayıp çocukları kullandığına vurgu yapılarak, “Bu çete ve örgütler çocuk yaştaki insanları kandırarak örgüte kazandırmak için büyük çaba içerisinde. Türkiye gibi yıllardır terörle uğraşan bir ülke için sorun bu açıdan da önem taşımaktadır. Bu şekilde teröre bulaşan çocuk sayısı toplamının yüksek olduğu iddia edilmektedir” ifadesi yer almıştır (Başbakanlık, 2008: 6).

Avrupa Birliği tarafından "terör örgütleri listesine alınması sonrasında, örgüt içi infazlar ve kaçışlar nedeniyle kadro sıkıntısı yaşayan terör örgütü PKK (yeni adı KADEK), son dönemde Avrupa ülkelerinde "çocuk kaçırma" eylemlerini yoğunlaştırmıştır. Birleşmiş Milletler ve İsveç Çocukları Koruma Örgütü "Radda-Bamen" tarafından yayınlanan raporda; "PKK şimdiye kadar küçük yaşlarda 3 binin üzerinde çocuğu kaçırıp, eğitim kamplarında ideolojik eğitim verdi. Almanya, İsveç, Belçika, Hollanda, Suriye, Yunanistan, Türkiye, Irak, Ermenistan ve İran'dan kaçırılan çocuklar, PKK'nın silahlı eylemlerinde kullanıldı" denilerek, AB üyesi ülkelerin ilgili birimleri, ismini KADEK olarak değiştiren PKK'nın "çocuk kaçırma" eylemlerine karşı uyarılmıştır(reocities.com.tr, 2010). Dolayısıyla çocukların terör örgütleri tarafından kaçırıldığı ihtimali de gözden uzak tutulmamalıdır.

Kaybolan çocukların uzun süre bulunamaması hem toplumsal travmalara yol açmakta hem de ailelerin korku içinde yaşamalarına sebep olmaktadır. Geleceğimizin teminatı olan çocukların kaybolması neticesinde aileler, çocuklarının mafya, terör örgütleri veya dilencilik sektörünün eline düşerek öldürülmeleri ve kötü emellerine alet edilmeleri korkusundan dolayı manevi olarak derin tahribatlara uğramaktadırlar. Bu sebeplerle çocukların güvenliklerinin sağlanması hususunda istenen sonuçların elde edilebilmesi için konu toplumsal bir niteliğe büründürülerek, kapsamlı bir şekilde üzerine düşülmeyi gerektirmektedir.

4. Hukuki Düzenlemeler Çerçevesinde Çocuk Güvenliği ve Yerel Yönetim İlişkisi

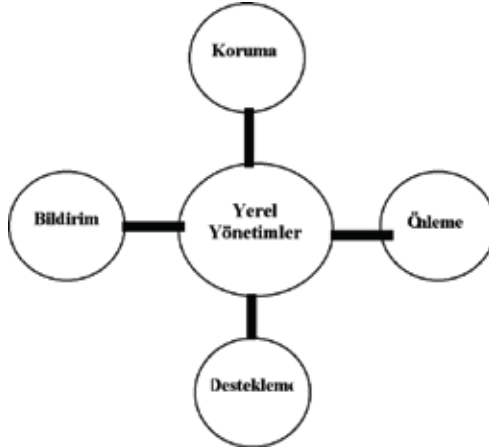
Yerel yönetimlere ilişkin temel yasalar, 2004 tarihinden itibaren yeniden düzenlenmiştir. İlk düzenleme 10.07.2004'te 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile başlamış; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 22.02.2005 tarihinde kabul edilmiş, 5393 sayılı Belediye Kanunu da 03.07.2005 tarihinde değiştirilerek belediyelere ve il özel idarelerine sosyal hizmetlere ilişkin önemli görevler ve yükümlülükler getirilmiştir (Aydın, 2009: 34).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunları incelendiğinde yerel yönetimlere; gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, işletmek ve işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak ayrıca dar gelirli kişilere sosyal hizmet ve yardımlar yapmak, sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle çocuklara, yönelik hizmetlerin yapılmasına yönelik programlar uygulamak, şehrin mimarisini engelli bireylerin yaşa-

masına uygun şekilde düzenlemek hususunda görevler verilmiştir.(5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7.,18.,24. maddeleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13., 14.,15., 38., 60., 69., 75., 76., 77., maddeleri ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6., 16., 30., 43., 65., maddeleri).

Öte yandan, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda tedbir kararı gerektiren "korunmaya ihtiyacı olan çocuk" ve "suça sürüklenen çocuk " olarak iki ayrı tanım mevcuttur. Kanun çerçevesinde gerek korunmaya ihtiyacı olan çocuklar ile suça sürüklenen çocuklardan ceza evine girmeyenler hakkında bakım ve danışmanlık tedbirinin uygulanmasında yerel yönetimlere sorumluluk verilmesi hususu düzenlenmiştir. Dolayısıyla yerel yönetimler tarafından yerine getirilecek sorumluluklar suçun ortaya çıkmasını neden olan koşulların oluşumunu önleyici çalışmaları kapsadığı gibi, Çocuk Koruma Kanunu'nun 5 inci maddesinin (a) ve (e) bentlerinde yazılı ve suça sürüklenen veya suç mağduru çocuklara yönelik danışmanlık, bakım ve barınma gibi koruyucu ve destekleyici tedbirleri uygulamayı ayrıca 6 ıncı maddesinde belirttiği şekliyle korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirim yükümlülüğünü de kapsamaktadır.

Çocuk Güvenliğinde Yerel Yönetimlerin Yükümlülükleri Şeması

Bu kanunlar, yerel yönetim kuruluşlarına çocukların yaşam şartlarını yakından takip etme, yetersiz bakım ve koruma altında bulunan çocukların davranışsal, duygusal ve sosyal sorunlarının giderilmesi için gerekli tedbirleri alma veya ilgili kurumlara bildirme ve çocuk/gençlik koruma merkezleri gibi çocukların sağlıklı gelişimine katkı sağlamaya yönelik kurumsal yapıları oluşturma sorumluluğunu yüklemektedir (Aydın, 2010a: 122).

Bununla birlikte söz konusu kanunlarda yerel yönetimler tarafından sunulan sosyal hizmetlerin çeşitleri, yoğunluğu, kalite ve etkinliği yerel yönetim biriminin büyüklüğüne, sahip olduğu kaynak ve nitelikli personel durumuna, hizmet sunulan toplumun gelişmişlik düzeyine, yapı ve özelliklerine göre değişmekle birlikte bu hizmetler genel olarak çocuklara, gençlere, yaşlılara, özürllülere, yetişkinlere, muhtaç ailelere yönelik olarak geniş bir alana yayılmıştır.

Ancak;

- Yerel yönetim birimlerinin mali açıdan kaynak yetersizlikleri,
- Sosyal hizmet uygulamalarına yönelik veri yetersizliği,
- Yerel yönetim birimleri arasındaki koordinasyonsuzluk,
- Sosyal hizmet alanı ile ilgili olarak merkezi yönetim tarafından yürütülen hizmetlerle birlikte çok başlı bir tablonun varlığı,
- Yerel yönetim birimlerinde yeteri kadar sosyal hizmet alanında uzmanlaşmış personel bulunmaması,
- Sosyal hizmetlere yönelik standartların belirlenememiş olması ve
- Yerinden yönetim kuruluşlarında sosyal hizmetler ve yardımlar konusunda uygulama birliği bulunmaması

gibi bir çok sorun yerel yönetimler tarafından sunulacak hizmetlerin pratikteki etkinliğini azaltmaktadır.

Bu noktada çocuk güvenliği açısından dikkat edilmesi gereken husus şudur: 2005-2008 yılları arasında başta gasp ve kapkaç olmak üzere mala karşı suçlardaki ani artışın 2009-2010 yıllarında bir anda bitmesi ve basın/yayın kuruluşlarında bir daha yer bulmamasını, yalnızca emniyet birimlerinin çalışmalarına bağlamak doğru bir yaklaşımdan uzaktır. Nitekim salt güvenlik merkezli bu bakış taş atan çocuklar mevzusunda da kendisini göstermiş Türkiye'de de 2006 yılında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişiklik ile 15 yaşından büyük çocuklar terör suçları bakımından çocuk mahkemelerinin görev alanından çıkarılıp güvenlik nedeniyle özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin görev alanına sokulmuştur.

Ancak 2009-2010 yıllarında da terör örgütleri veya bir takım politik gruplar tarafından çocukların daha yoğun bir şekilde gösteri ve eylemlerde kullanılması sebebiyle kamuoyunda "taş atan çocuklar tasarısı" olarak adlandırılan, "Terörle Mücadele Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Adalet Bakanlığı tarafından yeniden hazırlanarak 12.10.2009 tarihinde TBMM gönderilmiştir. Söz konusu tasarısı ile 18 yaşın altında her türlü suça itilen çocuklara ceza indirimi düzenlenmekte ve teröre bulaşmış çocukların çocuk mahkemelerinde yargılanmaları öngörülerek 2006 yılında yapılan düzenleme ortadan kaldırılmak zorunda kalmıştır.

Mevcut Anayasa değişikliğine bu durumun yansımaları ise doğal karşılanmalıdır. Ancak konuyu salt "güvenlik" kaygısıyla değerlendirmek veyahut bir takım çevreler tarafından basın yoluyla kamuoyu oluşturmak suretiyle meseleyi yalnızca güvenlik hassasiyetlerini ön planda tutacak şekilde değerlendirilmesini sağlamak Türkiye açısından telafisi mümkün olmayan durumların ortaya çıkmasına neden olacağı gibi hukuki açıdan da ciddi sıkıntıları beraberinde getirecektir. Bu sebeplerle çocuğun ailesi, çevresi, legal/illegal yapılar veya organize suç örgütleri v.s. tarafından istismarını önleyecek ve çocuklar lehine alternatif ceza tedbirlerini güçlendirecek şekilde düzenlemeler yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

4.1. Sosyal Devletin Doğal Sonucu: Sosyal Belediyecilik

Son zamanlarda önemi daha da artan "sosyal belediyecilik" kavramı toplumsal alanda yaşanan sorunların artmasına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. "Sosyal belediyecilik"; yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; muhtaçlara yardım yapılması ve sosyal dayanışmanın tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarını üstlenen; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahallî idarelere sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir (Akdoğan, 2002: 14). Tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal belediyecilik sadece alt yapı hizmetleri yüklemenin ötesinde, yerel yönetimleri sosyal sorunların çözümünde de birebir sorumlu tutmaktadır.

Suç işlemeyi normal bir davranış olarak gören çocuk için yenisini işlemek sıradan bir eylemdir. Suç, çocuk için sıradan ve müeyyidesi olmayan bir davranış gibi algılanmadan önce önleyici tedbirlere başvurulması gerekmektedir. Bu noktada yerel yönetimlerin sosyal destek projeleri geliştirmeleri, böylelikle çocuğun içinde bulunduğu koşullar nedeniyle suç işlemesini önleyerek topluma kazandırılmasında öncü rolü üstlenmeleri gerekmektedir. Çünkü esas olan çocuğun ailesinin yanında ve ailesi ile birlikte sağlıklı bir çevrede, sosyal bir ortamda, ekonomik bakımdan desteklenerek rehabilite edilmesidir. Bu noktada da çocuğa ve aileye en yakın birimler yerel yönetimlerdir. Amaç, çocuk suçluluk oranını düşürmek, onların sosyal yaşam içerisinde iş ve meslek sahibi olmasını sağlamak, ülke ve toplumuna yararlı, sağlıklı bir birey haline gelmelerini gerçekleştirmek olduğundan yerel yönetimlerin bu alandaki sorumluluğu giderek artmaktadır.

Bu sebeple başta Büyükşehir belediyeleri olmak üzere günümüzde birçok yerel yönetim birimi bünyesinde çocuklara, gençlere, ailelere, kadınlara, yaş-

lılara, engellilere yönelik hizmet merkezlerinde geliştirilmiş, gerek AB Hibeleri kapsamında finanse edilen gerekse ülke ölçeğinde hazırlanan önleyici/geliştirici sosyal projeleri hayata geçirmektedir. Ayrıca yerel yönetim birimlerinde ortak bir çatıda toplanan çocuk eğitim ve eğlence merkezleri, aile danışma merkezleri, gençlik merkezleri, mesleki rehabilitasyon merkezleri, iş edindirme merkezleri, sosyal konut projeleri v.b. sanatsal, sportif, kültürel etkinliklere yönelik birimleri imkânları ölçüsünde oluşturmaktadırlar.

Günümüzde bu kadar önemli olan ve giderek daha da önemi artan çocuk güvenliği konusunda yerel yönetimler, sorunları çözmeye gerekli yetkinliğe ve etkinliğe sahipler midir? Bu soruya bugün maalesef olumlu bir cevap vermek olanaklı değildir. Bununla birlikte özellikle Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Antalya gibi Büyükşehir Belediyeleri'nde dar bir alanı kapsayan ancak model teşkil edebilecek başarılı çalışmalar da yapılmaktadır.

"Çocuklar neden taş atıyor?" sorusunun cevabı, devletin bölgede yetersiz kalan uygulamalarının ve çocukları sokağa döken siyasal düşüncenin amacının anlaşılması ile verilebilir. Çünkü bölgede yaşanan olayların toplumsal dokuya, aile ve bireyler arasındaki ilişkilere verdiği zararlar ve tahribat, bu çocukların devleti ve devlet temsil eden kurum, kişi ve objeleri algılama ve tanıma biçimlerini derinden etkilemektedir. Bu durumda farklı siyasi ve ideolojik amaçları olan kişiler tarafından istismar edilmektedir.

Nitekim BM çocuk hakları komitesinin sözleşmenin 44. maddesi uyarınca taraf devletlerden Türkiye'nin verdiği rapora yönelik hazırladığı sonuç gözleminde komite; "... Sözleşmenin... ülke içinde iç göçe tabi tutulan çocuklar ve güneydoğu bölgesinde yaşayan çocuklar ile özellikle yeterli sağlık ve eğitim olanaklarına erişebilme imkanlarına göre kırsal kesimde bulunan çocuklar bakımından tam anlamı ile uygulanmasından kaygı duymaktadır.." demek suretiyle eleştiride bulunmuştur (shcek.gov.tr, 2010).

Yukarıda belirttiğimiz uygulama yetersizliklerinden kaynaklanan nedenler toplumun geleceği olan çocukları suç örgütlerinin maşası haline getirmektedir. Eğitim, sağlık ve ekonomik alt yapı noktasında yetersiz kalınan bölgelerden iç göç veya yasadışı yollarla daha gelişmiş bölgelere, metropollere gelen veya getirilen çocuklar ya sokaklarda çeteleşmekte ya da sokak çeteleri ve suç örgütleri tarafından çeteleştirilip gasp, kapkaç, uyuşturucu kaçakçılığı, dağıtım ve satımı gibi suçlara bulaştırılmaktadır.

İkinci bir nokta ve belki de daha önemlisi toplumun temel değerlerinden soyutlanan ve onları kullanan kişi veya zümrelerin rasyonel faydaları doğrultusunda örgütlenen çocuk kurbanlar devlet-toplum-birey üçlemesinde devlete karşı ister istemez bir taraf haline getirilmektedirler. Bunun en somut örneği

ise PKK terör örgütünün yasadışı şehir protesto ve eylemlerinde ön saflarda yer alan çocukların durumudur. Terörist cenazelerini, toplumsal dayanışma, ritüeller, özgürlük ve demokrasi noktasında sembol olarak görülen günleri bir protesto ve eylem aracı olarak kullanan ağırlıklı olarak BDP'li belediyelerin, bunlar içinde veya bazı yerel gençlik STK'lar da (sivil toplum kuruluşları) örgütlenen PKK'nın şehir yapılanması olduğu iddia edilen KCK yapılanmasının psikolojik harekât ve toplum mühendisliği faaliyetleriyle örgütlediği ve devletin güvenlik güçlerine karşı ön saflara sıraladığı çocuklar yukarıda belirtilen eğitim, sağlık ve ekonomik altyapıdan kaynaklanan yetersizliklerin verdiği haleti ruhiye ile sözde etnik merkezli milliyetçilik politikalarının bilinçsiz piyonları olmaktadır.

Açılım sürecinde KCK operasyonlarının kesildiği bölgelerle devam eden iller karşılaştırıldığında operasyonların sekteye uğradığı veya durdurulduğu bölgelerde, ön saflarında çocukların sıralandığı sözde toplumsal hareketlerin devam ettiği, operasyonların durdurulmadığı bölgelerde ise toplumsal eylem noktasında bir sessizliğin yaşandığı çapraz bir durum görülmektedir. Bu tespit bile taş atan çocuklar sorununda PKK-BDP-KCK bağlantısına dair kuvvetli işaretler vermektedir. Çünkü PKK'nın şehir yapılanması KCK ile örgütlediği bu sözde sivil tepki operasyonların devam ettiği illerde sekteye uğramıştır.

Gelinen noktada gerek devlet yetkililerinin gerekse çocukları sokağa dikenlerin ve taş atan çocukların savunucularının sorgulaması gereken konular olduğu bir gerçektir (Aras, 2010: 38).

Suç örgütlerinin kullandığı çocuklar bu ülkenin evlatlarıdır ve geleceğidir, eksiklikler düzeltilmek ve sarılmak isteniyorsa bu yine devlet-toplum-birey üçlemesiyle gerçekleşebilir. Bu bağlamda 12 Eylül referandumuna giden anayasa paketi (md.1,md.4) çocuk hakları, çocuk suçluluğu ve istismarı başlıkları açısından önemli ilerlemelerin işaretlerini vermektedir, aynı zamanda açılım politikasının ve eş zamanlı olarak PKK'nın KCK şehir yapılanmalarına yönelik operasyonların daha iyi idare edilir düzeye gelmesiyle yukarıda belirtilen eğitim, sağlık ve ekonomik altyapı eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar merkezi ve yerel yönetimler bağlamında düzeltilmeye çalışılırken, bu geçiş süreci daha iyi idare edilebilecek ve PKK'nın sözde etnik merkezli milliyetçilik politikalarının aracı olarak kullanılmayacağı gibi, artık çocuklar diğer çıkar amaçlı suç örgütlerinin istismarından kurtulabileceklerdir.

Nitekim bu çocuklara taş, molotof kokteyli, havai fişek attırmak suretiyle güvenlik güçleri ile karşı karşıya getirip siyasi ve ideolojik amaçlar doğrultusunda istismar etmek Türkiye'de toplumsal barışın önünü tıkamaktan başka bir işe yaramayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların korunması görevi Türkiye’de, gerek uluslararası sözleşmeler, Anayasa ve kanunlarla devlete verilmiştir. Çocuğun yetiştirilmesinde önemli bir yeri olan ailenin, kamu düzenini bozucu, ekonomik ve fizyolojik tehlikelere karşı korunmasına yasalarca özen gösterildiği gibi çocuğun ailesine karşı korunması da Devlete görev olarak yüklenmiştir. Bu anlamda çocuk haklarının korunması ve çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik yapılan hukuki düzenlemeler başlıca önlemler arasında sayılabilir.

Çocuk suçluluğu konusunda aile merkezi bir kurumdur. Çünkü ailenin yaşadığı sorunlar nedeniyle çocuk suça itilmektedir. Suç olgusu boşanma ya da ölüm yoluyla ailelerin parçalanması, ayrı yaşama, üvey baba veya üvey anne ile birlikte yaşama, az da olsa kuma sisteminin varlığı, ailelerin kalabalık oluşu, yetersiz mekânların varlığı, sosyo-ekonomik imkânsızlıklar, aile içi sorunlar çocuklar için suçu teşvik eden ortamları oluşturmaktadır. Dolayısıyla suça mücadelede temel strateji ailelerin ekonomik ve sosyal olanaklarını arttıracak hukuki düzenlemeler yapılması şeklinde olmalıdır.

Ancak çocukların korunmasına ilişkin yapılan hukuki düzenlemelerin tek başına sorunun çözümünde etkin olması mümkün olmadığından çeşitli kamu kurumlar tarafından da koruyucu ve önleyici tedbirler alma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Tüm bu düzenlemeler çocuğun aslında hiçbir zaman yan yana gelmesi gereken suç kavramı ile bir araya gelmesi halinde onun cezalandırılmasını değil suçtan ve onu suça sürükleyen çevreden uzaklaştırılmasını sağlamak için ortaya konulmuştur. Bu sebeple yapılan son yasal düzenlemeler de belediye ve il özel idarelerine sosyal hizmet boyutunda görevler vermektedir. Böylelikle daha önceki yerel yönetim hizmetleri kapsamında yerel sosyal hizmetler konuları açıkça belirtilmezken ve yerel yönetimlerin inisiyatifine bırakılırken 2004 ve 2005 tarihli kanunlarla birlikte bazı uygulamalar, yerel yönetimlerin zorunlu ve fakat müeyyidesi olmayan görevleri arasına girmiştir (Ayдын, 2010b: 4).

Bu görevler bir yandan toplumun geniş kesimlerine ulaşma imkanını arttırmakta iken diğer yandan da koordinasyonsuzluk nedeniyle kaynakların etkin kullanılamaması ve kalıcı çözümler üretilmemesi riskini beraberinde getirmektedir

Türkiye’de suç işleyen çocukların sayısı ifade edilenden daha düşüktür. Buna karşın mala karşı işlenen suçlar başta olmak üzere suçun niteliğinde zamanla ortaya çıkan bir değişiklik söz konusudur. Çocuk suçluluğunda bireysel ve adi suçların yerini organize suçlara bırakma eğiliminde olduğu gerçeği bu sebeple hiçbir zaman dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Özellikle büyük şehirlerdeki çocuk suçluların profilindeki değişiklikler, suçun organizeye doğru

dönüşümü iyi irdelenerek, bu alandaki fikir, çözüm önerileri ve uygulamalar bu gelişmeleri dikkate alarak gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla sorunların tespitinde ve çözümünde görev alacak kişi ve kurumların birlikte çalışması giderek kaçınılmaz hale gelmektedir.

Çocuk suçluluğunu önleme politikalarının oluşturulmasında kentlerdeki suç sorununun nedenlerinin ve boyutunun çok iyi tespit edilmesi gerektiğinden bu noktada hangi kurumların ne gibi katkıları olacağı hususu ayrıntılı bir şekilde belirlenmelidir. Bu bağlamda yerel yönetimler ortaya çıkan risk gruplarına uygun acil, orta ve uzun vadeli programlar geliştirmelidirler. Çünkü alt yapı, eğitim ve sosyal ve fiziki koşulların yetersiz olduğu bir yerleşim alanında yetişen çocuklar gelecek için olası bir risktir. Bu anlamda yerel yönetimlerin suç riskini önceden değerlendirmek, gerekli tedbirleri almak ve suç önleme politikalarının geliştirilmesi konusunda daha aktif rol almaları gerekmektedir.

Bu noktada akla gelen ilk şey: Bir il veya yerleşim bölgesindeki sorunun bir başka il veya bölge ile aynı özellikleri taşımasının mümkün olmadığı durumda merkezi yönetimler tarafından ne gibi önleyici politikaların geliştirileceğidir. Çünkü suç olgusu yalnızca bireysel sebeplerden kaynaklanmamakta çevresel etmenler ile birlikte kültürel yapıdan da (töre cinayetleri gibi) doğrudan etkilenmektedir. Bu sebeple her yerleşim alanının kendi koşulları dikkate alınmak suretiyle suç önleme politikaları geliştirilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu noktada da yerel yönetimlerin önemi bir kez daha ortaya çıkacak "yerel sorunlara yerel ölçekte önleyici çözümler" üretilecektir.

Yerel yönetimler suçların işlenmesine neden olan unsurların tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması, suçların işlenmesini zorlaştırmak ve potansiyel suçluları caydırmak amacıyla imar planları ve fiziki düzenlemelerin yapılması, vatandaşların suç korkusunun giderilmesi, vatandaşların suç önleme konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, suç mağdurlarına yardım ve destek hizmetlerinin sunulması, eski hükümlülerin topluma kazandırılması ve iş imkânlarına sahip olması, sokakta yaşayan, madde bağımlısı olan veya sokakta çalışan çocuklar ile yüksek risk grubunda bulunan mahallelerdeki çocuklara yönelik ortak sosyal destek projelerinin geliştirilmesi, bu çocukların ailelerine yönelik "suçu geçim kaynağı" olmaktan çıkaracak veya suç çetelerinin eline düşmesini önleyecek özel pilot projeler hayata geçirilmelidir.

Bu noktada aile ve çocuk sorunlarına yönelik araştırma ve geliştirme hizmetleri veren stratejik araştırma merkezleri veya enstitüler kurulması, SHÇEK bünyesindeki Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi sayısının artırılması, risk altında veya kanunla ihtilaf halinde olan çocukların okul sonrası vakitlerini geçirebilecekleri etüt merkezleri, çocuk koruma merkezleri, uyuşturucu madde bağımlılığı tedavi merkezleri, barınma ve sosyal yardım merkezleri, sosyal ve

kültürel faaliyet alanları, spor ve oyun olanları, beceri ve hobi kursları gibi sosyalleşeceği ortamların oluşturulması amacıyla yerel yönetimlerin bütçelerine daha fazla ödenek aktarılması önem arz etmektedir.

Uygulamadaki tüm zorluklara ve eksikliklere rağmen yerel yönetimler tarafından erken aşamalarda uygulanacak olan önleyici ve koruyucu tedbirler çocukların fiziksel ve ruhsal güvenliklerinin sağlanmasında etkin bir katkıyı sağlayacağı konusunda ortak bir kanı olduğu ve sivil toplum-yerel yönetimler-merkezi yönetim birimleri arasında karşılıklı etkileşime ve desteğe dayalı bir anlayışın yerleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Türkiye’de yaklaşık olarak 27 milyon çocuk bulunmaktadır. Bu sayı pek çok Avrupa ülkesinin nüfusundan daha fazladır. Bu bağlamda ülke nüfusunun yarısını oluşturan çocukların insan haklarına uygun bir yaşam sürebilmeleri ve güvenlikleri için yasal düzenlemeler ve uygulama önem taşımaktadır.

Bu nedenle SHÇEK’in bu alandaki bilgi ve birikiminden faydalanılarak, her ilde taşra teşkilatı bulunan sosyal hizmetler, yerel yönetimler ve emniyet müdürlüklerinin farkındalıklarının yükseltilmesi, çocuk güvenliğine esas teşkil eden sorunların erken aşamada tespit edilmesi yönündeki çözümlerin isabet oranını etkileyecek ve bu doğrultuda yerel yönetimler tarafından koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasını daha kolaylaştıracaktır.

KAYNAKLAR

Acar Baykara, Y. (2010). "Türkiye’de Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar: Multi Disipliner Yaklaşımın Önemi", http://www.caginpolicisi.com.tr/v1/yazdir.php?art_id=990, (Erişim tarihi: 08.02.2010).

Amasyapol, (2010). "Gençliğin Korunmasına Yönelik Alınabilecek Tedbirler", <http://www.amasya.pol.tr/bilgi/tem/tem.html>, (Erişim tarihi: 03.02.2010).

Aras, Ramazan. 2010, "Siyasal İktidar Alanı Olarak Çocuk Bedenleri", *Anlayış Dergisi*, Ankara, Yıl: Mart 2010, Sayı: 82, ss. 38-42.

ATV Haber, <http://www.beyazgazete.com/video/2010/01/28/iste-il-il-kayip-cocuk-haritasi-atv.html>(e.t:11.02.2010)

Aydın, Hakan ve Ergenç Sedat. 2009, "Yerel Yönetimlerin Çocuk Suçluluğunu Önlemedeki Rolü", *Denetim Dergisi*, Ankara, sayı: 3, ss. 73-78.

Aydın, Hakan. 2009, "Avrupa Birliği’ne Uyum Çabaları Ekseninde Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler İlişkisi," *Türk İdare Dergisi*, Ankara, sayı: 465, ss.27-43.

Aydın, Hakan. 2010a, "Yerel Yönetimlerin Çocuk Suçluluğunu Önlemedeki Rolü", *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, ss. 1-215.

Aydın, Hakan. Şubat 2010b, "Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmetler Ekseninde Değerlendirilmesi," *Mahalli İdareler Dergisi*, sayı:186, ss.1-8.

Aydın, Hakan. (2010c). "Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları Çerçevesinde "Kayıp Çocuklar Sorunu", http://www.0-18.org/SERBEST_KOSE/010.htm, (Erişim tarihi: 01.04.2010).

Aydın, Hakan. Şubat-Mart 2010d, "Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları Çerçevesinde Kayıp Çocuklar Sorunu," İller ve Belediyeler Dergisi, sayı: 742-743, ss.98-107.

Aydın, Murat. 2008, "Çocuk ve Çocuk Suçluluğu Üzerine Raporaj" Adalet Bakanlığı CTE Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığına ait E-Bülten, Ankara, sayı: 3, ss. 17-26.

Aytaç, Serpil. 1994, "Çocuk ve Suç", Mülkiye Dergisi, Ankara, sayı: 179, ss. 97- 114.

Bal, İhsan, 2006, Alacakaranlıkta Terörle Mücadele, Usak yay, Ankara.

Başbakanlık(2008). Kayıp Çocuklar Raporu, <http://www.ihb.gov.tr/raporlar.htm>(e.t: 15.02.2010)

Belediye Kanunu. Resmi Gazete, 25874; 13 Temmuz 2005.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu. Resmi Gazete, 25531; 23 Temmuz 2004.

Balo, Yusuf, 2009, Uluslar arası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.

Baykara Acar, Yüksel ve Cankurtaran Öntaş, Özlem. 2003, "Yoksulluk ve yoksulluğun bir ürünü: çocuk suçluluğu", Yoksulluk Sempozyumu, İstanbul, Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Sayı: 3, ss. 298-314.

Cumhuriyet Gazetesi, (2004), "CHP'li Arıtman: Güneydoğudan Çocuk Çeteleri Geliyor", Cumhuriyet Gazetesi, Ankara.

Çocuk Koruma Kanunu. Resmi Gazete, 25876; 15.07.2005.

Dikici, Ali. 2007, "Toplum Destekli Polislik Uygulaması ile Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi: Şanlıurfa Örneği", Hukuk ve Adalet Dergisi, İstanbul, Yıl: 4, Sayı: 11, ss. 203-232.

Gezer Tanzer, (2010). "Taş Atan Çocuk Deyince", http://www.0-18.org/COCUK_GUNDEMI/diyorom%20ki/371.htm, (18.03.2010).

Gökler, B. 2001, "Terör Karşısında Çocuklar", Türk Psikoloji Bülteni, Ankara, s: 22, ss. 62-64.

http://www.cte.adalet.gov.tr/kaynaklar/istatistikler/kadin_cocuk/cocuk.htm, (Erişim tarihi: 12.02.2009).

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=126489>(Erişim tarihi: 06.06.2010)

[http://www.shcek.gov.tr/birlesmis-milletler-cocuk-haklari-komitesi-sonuc-gozlemleri-\(27-oturum.aspx](http://www.shcek.gov.tr/birlesmis-milletler-cocuk-haklari-komitesi-sonuc-gozlemleri-(27-oturum.aspx) (Erişim tarihi: 04.08.2010)

İl Özel İdaresi Kanunu. Resmi Gazete, 25745; 04 Mart 2005.

Kültegin Ögel, Harika Yücel, Alper Aksoy. 2007, "İstanbul'da Sokakta Yaşayan Çocukların Özellikleri", Yeniden Bilimsel Araştırma Raporları, İstanbul, Yayın No: 7, ss. 9-14.

Kongar, Emre, 1979, Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Radikal Gazetesi, (2010), "Cezaevlerinde 2 bin 725 çocuk bulunuyor", <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=973072&CategoryID=77>, (Erişim tarihi: 01.03.2010).

Reocities, (2010), http://reocities.com/Paris/tower/1252/24th0203_1.htm(e.t:08.01.2010)

Şhçek, (2010), http://www.shcek.gov.tr/Kurumsal_Bilgi/Mevzuat/genelge/yeniler/kurulus_izin_izinsiz200703.asp(e.t:02.02.2010)

Zaman Gazetesi (2010), <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=945346> (e.t: 01.02.2010)